

Slobodan Tišma

QUATTRO

STAGIONI

staromoderna travestirana ispovest
s onu stranu groba

Laguna

Copyright © Slobodan Tišma, 2009

Copyright © 2009 ovog izdanja, LAGUNA

BIBLIOTEKA

MERIDIJAN

Edicija MERIDIJAN

Knjiga 17

preporuka: čitati otpozadi, početi sa poslednjim poglavljem, dakle, deseto koje se zove ZIMA, pa prvo koji se zove PROLEĆE, zatim deveto, pa drugo, osmo, pa treće, sedmo, pa četvrto i šesto, pa peto. Ako neko nema volje da čita ceo roman, a interesuje ga, za njega se na kraju knjige nalazi tekst pod naslovom ZA NESTRPLJIVE.

SADRŽAJ

PROLOG	9
PROLEĆE.	15
CRVENO I PLAVO	33
PROLEĆE SA SVIH STRANA	49
APRIL I MAJ	67
LETO, JUNI	85
LETO LETO	105
AVGUST	119
JESEN	141
NOVEMBER	159
ZIMA, brrrrrrr!	179
ZA NESTRPLJIVE	201

PROLOG

*„Atomi mirišu,
jezgra se šminkaju . . .“*

Veče je, večno večje, najviše ljudsko vreme. Svi poroci kreću u suton. Svi poroci i svi proroci... Povratak bradatih proroka? Hm! Ležim na kauču i pokušavam opet da zamislim nepostojanje, ništavilo, ništa sa velikim „N“. Nekada mi se čini da sam sasvim blizu, osećam prazninu, odsutnost sveta. Ali, naravno, u pitanju je samo emocija, neka nijansa, bezbojna prozirnost, nešto kao vazduh koji se ne pomera u praznoj sobi. Čitao sam negde kako je neki lovaran tip kupio na aukciji čuvenu Manconijevu konzervu sa etiketom na kojoj piše „MERDE“. Kada ju je sa nezajažljivom znatiželjom otvorio, ugledao je unutra samo dva šrafa – ništa od govneteta, ništa od smrada. Kakav cinizam! Ne, unutra nije našao ništa, tj. našao je *Prazninu*, odsutnost govneteta. Da li je to moguće? Dokon sam, užasno sam dokon, nemam šta da radim u životu, uvek je bilo tako i kad sam bio mlad, isto – *Ništa*. Ali, kada sam bio mlad, sve je imalo estetsku dimenziju, sada je pak dokonost kao beskonačno sedenje na klozetskoj šolji. Uvek sam mislio da ne treba ništa raditi, svaka angažovanost mi se činila krajnje neozbiljnom, kao traćenje vremena. Nije bilo te stvari kojoj sam se mogao obećati. Nikada! Nisam bio sujetan, ljudsko

društvo me uopšte nije impresioniralo, nisam čeznuo ni za kakvim društvom, ni za učestvovanjem u bilo čemu. Sećam se: neki poznanik mi je jednom rekao kako je uvek želeo da brani boje nekog fudbalskog kluba. Jedva sam se uzdržao da ne puknem od smeha. Ali lažem, ja sam, takođe, kao dečak želeo da budem član fudbalskog kluba. Jednog prolećnog poslepodneva otišao sam na trening u FK „Konkordiju“ na Sabajli (severoistočni kraj grada Đurvideka). Bio sam fizički slabašan, trbušni mišići su mi bili prilično mlitavi, tako da sam veoma loše pimplao loptu, što iskusnom oku trenera svakako nije promaklo. Posle treninga mi je rekao da ne treba više da dolazim. Povređenost koju sam osetio tog trenutka neću nikada zaboraviti. U svlačionici, dečaci koji su saosećali sa mnom, rekoše mi da se istuširam, da popijem čaj sa limunom, ali meni nije bilo do toga. Onako oznojen izjurio sam napolje, pretrčao ulicu, i u jednom dvorištu napio se sa neke česme, hladne vode, na smrt. Posle sam dobio upalu pluća, ležao sam dve nedelje u groznici, možda sam i umro tada, ko zna. No, na stranu te mladalačke fiks-ideje. Život sam ipak video kao neku vrstu gusarenja, grabeža u kome nisam hteo da učestvujem. Svi su bili pasionirani u nekom smislu, čak i oni koji su izigrali frajere, vrhovni ciničari: kao, jebeš sve, ali ne može bez pljuge i cuge, u to ne diraj. He, he! General Bass! Znate o kome je reč? Moj problem je na prvi pogled sasvim jednostavan a u stvari je veoma zajeban, već sam o tome nešto baljezgao: da bih živeo, moram da pišem, da piskaram, bolje reći, da bih životario. Opet *ja, ti, on*, to, pa, to. Bolje da skineš tu krunu od kurtona, pardon, kartona, jer kako reče Ibn Hajam: „Bolji je i vrč dobrog vina nego kruna od rubina.“ Ali neko će pomisliti: zašto moraš da živiš? Sam bog zna. Naravno da ne moram. No, to samo po sebi i ne bi bio neki problem, mislim, to piskaranje, da ja nisam neki stvor koji, jednostavno, nema istoriju, nema priču, u živo-

tu mi se malo šta događalo, nisam nikoga poznavao zaista, nikud nisam mrdnuo iz Đurvideka, tj. Provalija, eventualno do Begrifenstana. O čemu da pišem? O *Ničemu*. Bolje bi bilo da piskaranje zamenim čitanjem ili slušanjem muzike, dakle, da muzika bude taj prevoz, da upotrebim jednu budističku, pardon, šofersku metaforu. Umesto da produkujem kaos, da se samo punim harmonijama. To što mi ponekad onaj zeleni človek, moj podstanar u Šumici, pripreti prstom, džabe je. No, ja sam i inače pasioniran slušalac tzv. klasične muzike: svaki dan sedim u svom autiću na parking u naspram Katedrale i slušam na kasetofonu Bahovu „Veliku tokatu i fugu u d-molu za orgulje“. Na plavom svodu, koji je samo površina, klizi jedan veliki beli jorgan. Jorgan!? Ili oblak? U svakom slučaju, ne sedim u nekom baru za šankom i ne slušam džez, neki saksofon koji se uporno svađa sam sa sobom, a nisam ni pijan i oblaci me uopšte ne nerviraju. Zašto? Šta taj oblak, u stvari, hoće? Oblak ili jorgan? Zašto se on sada tu vrti? Ma, p. mu m., neću ga sad tu! Hoću samo čisto nebo i orgulje. Dakle, kuljanje, ejakulacija tonova koji pune nebesa. To!

Sećam se jedne davne zimske večeri u Lurvideku (zar opet?), kada smo deda Stiv i ja pokušavali da sklopimo make-tu malog školskog aviona. Skica za avion bila je štampana kao dodatak u prazničnom broju „Politikinog zabavnika“. Kao lepak smo koristili tutkalo, ništa OHO i slična sranja, posle mi se vrtelo u glavi od tog teškog mirisa, he, he! Sa velikim apetitom smo lepo isekli elemente i pristupili lepljenju, ali tu je zapela čitava stvar, jednostavno, lepak nije hvatao, elementi nikako nisu prianjali, ili je karton bio suviše krut, tek, krila su se stalno odlepljivala i mi smo, posle nekoliko pokušaja, na kraju odustali. E, *moj dedi*, nisi položio majstorski ispit. Od moga aviončića nije ispalo ništa. Ujutru kada sam

se probudio, sa stola me je sa prekorom posmatrala nedovršena maketa. Da li sam bio svestan simbolike tog neuspeha? No, možda je to bilo i dobro, nije svako rođen za nebesa. Ne znam. Ali sigurno je te prednovogodišnje večeri u Šurvideku bilo bar nekoliko porodičnih tandemata kojima je ipak uspeo da sklope taj aviončić. Neki sinovi porodica su ushićeno posmatrali kako pred njihovim očima nastaje neki predmet u koji su oni nesvesno polagali sve svoje nade i u njemu naslućivali radosti budućeg odrastanja i svega onog lepog i uzbudljivog što ih je čekalo u životu. He, he, Vili Gregec! Ko to beše? Opet se opasno zajebavaš s menom, kapetane moj! Kakva priča?

Morao bih nešto da preduzmem. Ruke su mi hladne, a i taj gubitak apetita me brine. Trljam ruke, u nevolji sam, stvarno ne znam šta da činim. Ali morao bih. Kako napraviti od govnetata tortu i to ne makar kakvu? Možda ipak konzervu ili maketu torte, kutiju od kartona ili naduvati kurton, pa to je bar lako. Da izmislim neki lik, mogao bih sa njim voditi razgovor. Ali uvek sam bio loš u toj disciplini. Ajd da probam. Ali koga sad da stvorim? Ultimativne figure, mam koje se i ne sećam, daddy, tetek. Stara sranja! Da razgovaram sa onim što se zove Niko, ni manje ni više. Ali ko to beše? Pa zna se *Nitko*, najveći prevarant. Poslednji lik. E, Nikolase, bezobrazniče, drzniče. Prvo beše Ništa, a sada Niko, ili na početku beše *Ništa* a na kraju Nikolaj. Kako bih ga zamislio? Lice sasvim blede, sa malo rumenila na obrazima, malo cinobera i crna kratka kosa, sjajna, zalizana briljantinom. Ne, potkresane šiške padaju mu drsko preko čela. Hramlje, ranjen je u nogu u nekom dvoboju. Revolver za pojasom. Ijuft! To mu treba odmah oduzeti. Dakle nema nikakvo oružje, samo štap da se poštapu u hodu. Štap je u redu, ali kišobran, to ne, to nije dostojno džentlmena, to svi znamo. Čeka neki voz, zima ste-

gla, snežina, smetovi preko metra... Ali ne, ne valja ovo, hoću da se zajebavam, da teram šegu, to nije pravi pristup. Treba početi ozbiljno a šala će posle doći i sama, samo tako, to je pošteno. Dakle, Nklase Sevoldoviču, da te čujem, gukni!

„Je li, ti, kretenu, pederčiću, šta hoćeš, što me uznemiravaš? Hoćeš da ti opalim šamarčinu, a? Ajde, kuš!“ Obilazim oko njega, pomislim: koliko je samo puta taj bio u Hamerici? Ipak usudim se: „Ali, gospodine, tražili ste pisara, pismenog čoveka, da mu u pero izdiktirate povest svoga života, naravno, ne onog života koji je u „Zlim dusima“ opisao Fjodor Mihailovič, nego tajnog života o kome se ne zna takoreći ništa.“ Gleda me sa prezirom, ipak senka čuđenja kao da se pojavila na njegovom bledom licu: „Budalo, za koga me ti držiš, za šta me držiš? Ja sam grof Vronski na putu za Srbiju.“ Ustuknem, pomislim: grof Vronski, taj me uopšte ne interesuje. Otkud sad on? Kakvo razočaranje, bio sam ubeđen da je Stavrogin preda mnom. Kakva Srbija!? Mene samo interesuje šta je bilo u Hamerici. Opet ništa... tj. *Nitko*.